«Ақмола облысы білім басқармасының Қорғалжын ауданы бойынша білім бөлімі Сабынды ауылының Үсенов атындағы

жалпы орта білім беретін мектебі»

коммуналдық мемлекеттік мекемесі ерекше білім беруді қажет ететін оқушыға арналған папкасы

4 «а» сынып оқушысы: Шаяхмет Рамазан Дарханұлы

Пән мұғалімі: Айтжанова Лайла Өмірбекқызы

2025-2026 оқу жылы

Бала туралы жалпы мәлімет

Аты- жөні: **Шаяхмет Рамазан Дарханұлы**

Туған күні және жылы: 29.06.2015 ж

Үй мекенжайы: **Төлен Жұмабайұлы көшесі № 4**

Ата –анасының аты- жөні:

Әкесі: **Шарипов Дархан**

Анасы: **Шарипова Айымгүль**

ПМПК қорытындысы(диагноз) орташа ақыл-ой бұзылыстары.

Оқу бағдарламасы: Ерекше білім беруді қажет ететін үйде оқыту.

egov
Құжат электрондық үкімет порталымен құрылған
Документ сформирован порталом электронного правительства
"Мемлекеттік қызметтер алу бойынша (бірыңғай байланыс орталығы) ақпараттық-анықтамалық қызметі"
1414
"Информационно-справочная служба (Единый контакт-центр) касательно получения государственных услуг"

Бірегей нөмір
Уникальный номер 101000076032962

Алу күні мен уақыты
Дата получения 23.09.2024

Министерство образования и науки Республики Казахстан

КГУ «Областная психолого-медико-педагогическая консультация» управления образования Акмолинской области

Заключение психолого-медико-педагогической консультации

Дано в том, что
ФИО: ШАЯХМЕТ РАМАЗАН ДАРХАНҰЛЫ
ИИН: 150629505618

в том, что был(-а) консультирован(-а) 19.09.2024

1. Заключение

Умеренные нарушения интеллекта.

2. Рекомендации по обучению и воспитанию, психолого-педагогический поддержке

Обучение и воспитание по индивидуальной программе для детей с умеренными нарушениями интеллекта. При обучении использование специальных учебников и рабочих тетрадей для детей с нарушениями интеллекта. Работа службы

Осы құжат «Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 7 қаңтардағы N 370-II Заңы 7 бабының 1 тармағына сәйкес қағаз тасығыштағы құжатпен бірдей.

Данный документ согласно пункту 1 статьи 7 ЗРК от 7 января 2003 года N370-II «Об электронном документе и электронной цифровой подписи» равнозначен документу на бумажном носителе.

Проверить подлинность электронного документа Вы можете на egov.kz, а также посредством мобильного приложения веб-портала «электронного правительства».

Электрондық құжаттың түпнұсқалығын Сіз egov.kz сайтында, сондай-ақ «электрондық үкімет» веб-порталының мобильді қосымшасы арқылы тексере аласыз.

*штрих-код содержит данные, полученные из информационной системы НОБД и подписанные электронно-цифровой подписью МОН РК

*штрих-код ҮББДҚ ақпараттық жүйесінен алынған және ҚР БҒМ электрондық-цифрлық қолтаңбасымен қол қойылған деректерді қамтиды

АҚМОЛА ОБЛЫСЫ БІЛІМ
БАСҚАРМАСЫНЫҢ
«ОБЛЫСТЫҚ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-
МЕДИЦИНАЛЫҚ-
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕСІ»
КОММУНАЛДЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ
020000, Кокшетау қ., Құлайбердиева, 57
тел/факс: 87162-401911, 401884
e-mail: pmpk_07@mail.ru
opmpk@aqmoedu.gov.kz

КОММУНАЛЬНОЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«ОБЛАСТНАЯ ПСИХОЛОГО-
МЕДИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ
КОНСУЛЬТАЦИЯ»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ
АКМОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ
020000, г.Кокшетау, Кулайбердиева, 57
тел/факс 87162-401911,401884
e-mail: pmpk_07@mail.ru
opmpk@aqmoedu.gov.kz

АҚМОЛА ОБЛЫСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ «ОБЛЫСТЫҚ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-МЕДИЦИНАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕСІ» КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ
Шығыс № 01-31/1715
«26» 09 20 24 ж.

Выписка из журнала по оказанию государственных услуг: обследование и оказание психолого-медико-педагогической консультативной помощи детям с ограниченными возможностями за № 1692 от 19 сентября 2024 года.

Шаяхмет Рамазан Дарханұлы 29.06.2015 года рождения.

Внесена запись:

Заключение: Умеренные нарушения интеллекта.

Рекомендации: Обучение и воспитание по индивидуальной учебной программе с учетом умеренных нарушении интеллекта.
При обучении использование специальных учебников и рабочих тетрадей для детей с нарушениями интеллекта.
Работа службы психолого-педагогического сопровождения школы.
Занятия со специалистами КПИ при ООШ с.Сабынды: дефектологом, социальным педагогом.

Заключение и рекомендации действительны до 19.09.2025 года.

Руководитель **Т.Алхатова**

ҚОРЫТЫНДЫ ҮШІН

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ, ІІІІ
АҚМОЛА ОБЛЫСЫ БІЛІМ
БАСҚАРМАСЫНЫҢ «ОБЛЫСТЫҚ
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-
МЕДИЦИНАЛЫҚ-
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕСІ»
КОММУНАЛДЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ
Шығыс № 1692
«19» 09 2024 ж.

Консультативный лист

КГУ «Областная психолого-медико-педагогическая консультация»
управления образования Акмолинской области

Ф.И.О ребенка Шалхмет Рамазон Дарханұлы

Дата рождения: 29.06.2015

Заключение: Умеренные нарушения интеллекта

Рекомендации:

1. Рекомендовано стацобследование в ОЦПЗ для уточнения диагноза по направлению райпсихиатра в плановом порядке.
2. Рекомендовано прохождение медико-социальной экспертизы для определения медицинских показаний для оформления инвалидности.

Врач-психиатр ____________ А.У.Тойбаев

«19» сентября 2024 год

Дата создания: 26.09.2024
Дата печати: 26.09.2024
Врач: РОМАНЕНКО КАРИНА РИФХАТОВНА

«АСТАНА ҚАЛАСЫ ӘКІМДІГІНІҢ «ҚАЛАЛЫҚ ПСИХИКАЛЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ» ШАРУАШЫЛЫҚ ЖҮРГІЗУ ҚҰҚЫҒЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК КОММУНАЛДЫҚ КӘСІПОРНЫ
010000, Ілияс Жансүгірұлы к. 12

Консультация детского врача-психиатра.

На приеме по check-up, мама с ребенком 9 лет, проживают в Коргалжынском районе, село Сабынды.

Жалобы: задержка психо-речевого развития, не контролирует физиологические отправления в ночное время суток, не всегда понимает обращенную речь, не выполняет инструкции, нарушение поведения - гиперактивен, неусидчив, проявляет агрессию (может ударить, толкнуть), беспричинный смех, плач, истерики.

Анамнез жизни: Наследственность отягощена, в семье двое детей из восьми с диагнозом Умственная отсталость. Ребенок от 5 беременности, 5 родов, данная беременность протекала без особенностей, роды в срок 39 недель, роды самостоятельные, закричал сразу, грудь взял, 3400 гр., рост 50 см, без осложнений. Выписаны на 4-е сутки. Прививки согласно календарю. Перенесенные заболевания : ОРВИ, ветряная оспа. Раннее развитие: сидеть начал в 8 месяцев, ходить начал в 1 год, к горшку приучен к 4-м годам, первые слова (мама,папа) к 2 годам.

Анамнез заболевания: Со слов особенности мама заметила в 6 лет, наблюдались нарушения поведения, ребенок не контактировал с окружающими, не играл с другими детьми, не понимает обращенную речь, не выполняет инструкции, может беспричинно плакать, смеяться. ДДУ не посещал, в 7 лет пошел в школу, было рекомендовано обратиться к специалистам, были направлены в ПМПК, был выставлено заключение: Умеренные нарушения интеллекта. Обратились к психиатру ГЦПЗ, впервые 26.09.2024.

Психический статус: Вошел в кабинет в сопровождении мамы и бабушки. Ориентирован верно. Внешне выглядит на свой возраст. На имя отзывается, зрительный контакт непродолжительный, отводит взгляд в сторону. Свое имя называет, не знает свой возраст, не знает имя мамы. Фон настроения ровный. В поведении спокойный, сидит на стуле, смотрит в одну точку. Цвета называет с направляющей помощью, называет некоторых животных, считает по пальцам до 5, решение арифметических примеров недоступно. Школьные навыки не развиты. Интеллект не соответствует возрастным нормам. Критика к состоянию отсутствует.

Диагноз: Умеренная умственная отсталость с нарушением поведения F 71.8

Рекомендации:

- Динамическое наблюдение психиатра по месту жительства;
- Длительные коррекционные занятия с психологом, логопедом, дефектологом;
- Ограничить использование гаджетов, смартфонов.

Врач: Романенко К.Р.

РОМАНЕНКО КАРИНА РИФХАТОВНА ДӘРІГЕР ВРАЧ

ҚҰЖАТТАР ҮШІН ДЛЯ ДОКУМЕНТОВ

egov
Құжат электрондық үкімет порталымен құрылған
Документ сформирован порталом электронного правительства
"Мемлекеттік қызметтер алу бойынша бірыңғай байланыс орталығы ақпараттық-анықтамалық қызметі"
1414
"Информационно-справочная служба Единый контакт-центр касательно получения государственных услуг"

Бірегей нөмір / Уникальный номер: 101000076032962

Алу күні мен уақыты / Дата получения: 23.09.2024

Білім және ғылым министрлігі Қазақстан Республикасы

КГУ «Областная психолого-медико-педагогическая консультация» управления образования Акмолинской области

Психологиялық-медициналық-педагогикалық консультацияның қорытындысы

Аты-жөні: ШАЯХМЕТ РАМАЗАН ДАРХАНҰЛЫ
ЖСН: 150629505618
19.09.2024 кеңес алғанымен.

1.Қорытынды

Орташа ақыл-ой бұзылыстары.

2. Оқыту және тәрбиелеу, психологиялық-педагогикалық қолдау бойынша ұсыныстар:

Орташа ақыл ой кемістігі бар балаларға арналған жеке бағдарлама бойынша оқыту және тәрбиелеу. Оқыту кезінде ақыл ой кемістігі бар балаларга арналған арнайы жұмыс дәптерлерін, арнайы оқулықтарды пайдалану. Мектептің

Осы құжат «Электрондық құжат және электрондық цифрлық колтаңба туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 7 қантардағы N II Заңы 7 бабының 1 тармағына сәйкес қағаз тасығыштағы құжатпен бірдей.
Данный документ согласно пункт 1 статьи 7 ЗРК от 7 января 2003 года N370-II «Об электронном документе и электронной цифровой подписи» равнозначен документу на бумажном носителе.

Проверить подлинность электронного документа Вы можете на egov.kz, а также посредством мобильного приложения веб-портала «электронного правительства».
Электрондық құжаттың түпнұсқалығын Сіз egov.kz сайтында, сондай-ақ «электрондық үкімет» веб-порталының мобильді қосымшасы арқ тексере аласыз.

*штрих-код содержит данные, полученные из информационной системы НОБД и подписанные электронно-цифровой подписью МОН РК
*штрих-код ҰББДҚ ақпараттық жүйесінен алынған және ҚР БҒМ электрондық-цифрлық колтаңбасымен қол қойылған деректерді қамтиды

ТУУ ТУРАЛЫ КУӘЛІК
СВИДЕТЕЛЬСТВО О РОЖДЕНИИ

Азамат (ша) ШАЯХМЕТ
Гражданин (ка) РАМАЗАН ДАРХАНҰЛЫ

Туған
Родился (лась) 29 июня 2015 года

Туған жері: Республикасы КАЗАХСТАН
Место рождения: Республика

Облыс
Область

Аудан/Қала
Район/Город АЛМАТЫ

Қала, ауыл
Город, селение АСТАНА

бұл жөнінде туу туралы актілерді тіркеу кітабында
о чем в книге регистрации актов о рождении

04 августа 2015 года

произведена запись за № 10-515-15-0000085
жазу жазылды

ЖСН 150629505618 **берілді**
Присвоен ИИН

АТА – АНАСЫ: **повторное**
РОДИТЕЛИ:

Әкесі ШАРИПОВ
Отец ДАРХАН ШАЯХМЕТОВИЧ

ұлты
национальность КАЗАХ

азаматтығы
гражданство КАЗАХСТАН

Шешесі ШАРИПОВА
Мать АЙЫМГУЛЬ КАЗТАЕВНА

ұлты
национальность КАЗАШКА

азаматтығы
гражданство КАЗАХСТАН

Тіркелген жері
Место регистрации ГУ «Отдел занятости и социальных программ» Коргалжынского района

Берілген жері
Место выдачи ГУ «Отдел занятости и социальных программ» Коргалжынского района

Берілген мерзімі
Дата выдачи 17 января 2022 года

Тіркеуші органның басшысы Б.Омаров
Руководитель регистрирующего органа

№ 7117904

«АҚМОЛА ОБЛЫСЫ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
ҚОРҒАЛЖЫН АУДАНЫ БОЙЫНША
БІЛІМ БӨЛІМІ САБЫНДЫ АУЫЛЫНЫҢ
УСЕНОВ АТЫНДАҒЫ ЖАЛПЫ ОРТА
БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕБІ»
КОММУНАЛДЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА
ИМЕНИ УСЕНОВА СЕЛА САБЫНДЫ
ОТДЕЛА ОБРАЗОВАНИЯ
ПО КОРГАЛЖЫНСКОМУ РАЙОНУ
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ
АКМОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ»

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

04.09.2025ж. № 3

Сабынды ауылы

село Сабынды

«Үйде оқытуды ұйыдастыру» туралы

Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының 8 бабының 5 тармағына сәйкес АББ-нің 04.09.2025ж. № 229-Ө, № 230-Ө бұйрықтары және дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындыларын негізге ала отырып БҰЙЫРАМЫН:

1. 2025-2026 оқу жылында 4а сынып оқушысы Шаяхмет Рамазан Дарханұлы денсаулығына байланысты үйде оқытылсын.

2. 2025-2026 оқу жылында 1а сынып оқушысы Аяпбек Дарын Талғатұлы денсаулығына байланысты үйде оқытылсын.

3. 2025 жылдың қыркүйек айының 1-нен бастап бастауыш сынып мұғалімі Л.У. Айтжановаға, 4а сынып оқушысы Шаяхмет Рамазанды үйде оқытуына байланысты 8 сағат бөлініп, төленсін.

4. 2025 жылдың қыркүйек айының 1-нен бастап дене шынықтыру пәнінің мұғалімі З.Р. Халабаеваға, 1а сынып оқушысы Аяпбек Дарынды үйде оқытуына байланысты 8 сағат бөлініп, төленсін.

Мектеп директорының м.а.: А.С. Байжуманова

Бұйрықпен таныстым: Айтжанова Л.У.
Халабаева З.Р.

000240

«Бекітемін»
Білім бөлімінің басшысы
Ж.Бейлгожин

«Келісемін»
Ә.К. меңгерушісі
О.Мұсай

«Ақмола облысы білім басқармасының Қорғалжын ауданы бойынша білім бөлімі Сабынды ауылының Үсенов атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ 2025 – 2026 оқу жылындағы үйде оқыту бойынша жеке оқу жұмыс жоспары

2025-2026 оқу жылы

Түсінік хат

Жеке оқу жұмыс жоспары келесідей нормативтік құжаттардың негізінде әзірленген:

1. Ата- ананың өтініші,

2. Үйде оқыту бойынша ұсынымдармен коса дәрігерлік-консультациялық комиссияның анықтамасы

3. Мүгедек балаларға ұсынылатын білім беру оқу бағдарламасы туралы психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация қорытындысы

Оқыту жеке оқу жұмыс жоспарына сәйкес 4-ші сыныптың жалпы білім беру бағдарламасы бойынша жүзеге асырылып жатыр.

Мемлекеттік жалпыға міндетті _негізгі орта_ білім беру стандартына сәйкес оқу жылының ұзақтығы _34_ оқу аптасын құрайды.

Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін үйде жеке тегін оқытатын _негізгі орта_ білім берудің үлгілік оқу жоспарына сәйкес апталық оқу жүктемесінің көлемі _8_ сағатты құрайды.

Сабақтың ұзақтығы _20_ минут. Қажет болған жағдайда баланың жағдайын есепке ала отырып сабақтар үзілуі мүмкін.

Жеке оқу жұмыс жоспарын орындауда ата-ананың және дәрігердің келісімімен мектептегі кейбір сабақтарға тікелей және онлайн қатысуға рұқсат етіледі.

Әлеуметтік бейімдеу және қоғамға кіріктіру, балалар ұжымында өзін жайлы сезіну, әлеуметтік мәртебесін көтеру мақсатында мектептің іс- шараларына және қосымша білім беруге қатысуы қарастырылады.

Сабынды ауылының Үсенов атындағы жалпы білім беретін мектебінің 2025 – 2026 оқу жылындағы 4 сынып оқушысы Шаяхмет Рамазан Дарханұлы үйде оқытуға арналған жеке оқу жұмыс жоспары

№	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сынып бойынша апталық сағат саны		Жалпы жүктеме, сағат
		4	апталық	жылдық
Инварианттық компонент				
	Тіл	**2**	**2**	**68**
1	Сөйлеу және коммуникацияны дамыту	2	2	68
	Математика	**1,5**	**1,5**	**51**
2	Санау	1,5	1,5	51
	Жаратылыстану	**1**	**1**	**34**
3	Айналадағы әлем	1	1	34
	Өмірлік дағдылар және өнер	**1,5**	**1,5**	**51**
4	Бейнелеу өнері	0,5	0,5	17
5	Заттық-практикалық әрекет	1	1	34
Инварианттық оқу жүктемесі		6	6	204
Түзету компоненті				
Сенсорлы дамыту		2	2	66
Жалпы		8	8	270

Шаяхмет Рамазан Дарханұлы

(тегі,аты, әкесінің аты(болған жағдайда))

Төлен жұмабайұлы-4.

(көрсетілетін қызметті алушының мекен жайы)

Қолхат №

«Бастауыш ,негізгі орта,жалпы орта білім беру ұйымдарына денсаулығына байланысты ұзақ уақыт бойы бара алмайтын балаларды үйде жеке тегін оқынуды ұйымдастыру үшін құжаттарды қабылдау» туралы

Шарипова. Айгуль. К.

(көрсетілетін қызметті алушының немесе оның заңды өкілінің Т.А.Ә.) көрсетілетін қызметті беруші мынандай құжаттарды (қажетін белгілеу) алды:

1. Өтініш;
2. ПМПК қорытындысы
3. ДККҚ

Өтініштің қабылдаған күні 2025 жылғы «02» . 09

Т.А.Ә Шарипова А.К.

(құжатты қабылдаған жауапты адам) қолы

Телефон 87760370462

Қабылдадым: Айтжанова. А.Ә

Т.А.Ә\ көрсетілетін қызметті алушының қолы

2025 жылғы «02» . 09

БЕКІТЕМІН

Оқу ісінің меңгерушісі:

Муханова Т.А

Ерекше білім беруді қажет ететін оқушыға арналған жылдық жоспар

2025-2026 оқу жылы

Оқушы: Шаяхмет Рамазан

Мақсаты: Оқушының біліктілігін көтеру. Баланың дамуы және жеке тұлға болып қалыптасуына көмек беру. Логикалық ойын дамыту.

№	Тақырыбы:	Мерзімі
1	Ата-анасымен жылдық жоспарымен таныстыру.	қыркүйек
2	Қысқа нақты,қарапайым мәтіндерді түсіну	үнемі
3	Логикалық жаттығулар беру.	үнемі
4	Жазбаша тілін дамытуға жаттығулар беру	үнемі
5	Ауызша тілін дамытуға жаттығулар беру	үнемі
6	Күнделікті мәтінді тыңдап,түсінгенің айту	үнемі
7	Қиялын дамытуға арналған жаттығулар беру	үнемі
8	Ерекшеліктеріне байланысты жаттығулар жаз	үнемі

Пән мұғалімі: Айтжанова Л.Ө

Ата-анаға кеңес

Үй тапсырмасын орындау барысында төмендегі шарттарды сақтау қажет:

1. Егер де баланың дені сау, тамақтандырылған, ұстамды болған жағдайда ғана үй тапсырмасын орындауы қажет.

2 Үй тапсырмалары жүйелі түрде, күнделікті, логопедтің ұсынғаны бойынша орындалып отыруы қажет.

3 Міндетті түрде баланың тапсырмаларды орындау үшін кішкене айнамен жабдықталған (баланың тапсырмаларды орындау барысында өзін өзі бақылау үшін) орны болуы қажет, сондай –ақ артикуляциялық жаттығуларды орындау үшін қағаз майлықтары, түрлі түсті қарындаштар болуы тиіс т.б.

4 Тапсырмаларды бала өзі орындауы тиіс, ата-ана тек қана тапсырмалардың дұрыстығын бақылайды және керек жерде түзетулеріне болады.

5 Егер де бала тапсырмаларды орындау барысында шаршап қалса, оған демалуға мүмкіндік беру керек. Егер бала орындамағысы келсе, онда кейін бірақ міндетті орындалуы тиіс.

6 Егер де бала тапсырмаларды орындай алмай отырса, оны еш уақытта балағаттауға болмайды, алдында алған білімдерін жоғалтпау үшін өз күштері мен мүмкіндіктеріне сендіру үшін мақұлдаңыз, келесі тапсырманы орындатыңыз.

7 .Балаңызды жиірек мақтаңыз, өз күштеріндегі сенімділігін қалыптастырыңыз, жетістік ахуалын құрыңыз.

Адамның денсаулығы, денесінің дамуы мен ойлау қызметі оның дұрыс демалуына тікелей байланысты.Мысалы, сол және оң мұрын қуыстарымен арнайы тыныс алу жаттығулары мидың жұмыс істеуін жақсартады. Шыныққан тыныс алу бұлшық еттері адамның қаншылықты жұмысқа шыдамдылығын анықтайды, ағзаның суық тию аурулары және басқа ауруларға қарсы тұру қабілетін жақсартады. Дұрыс тыныс алу үшін тыныс алу бұлшық еттерін басқара білу қажет және әрдайым оны дамытып отыру керек.

Бірақ, мектеп жасына дейінгі балалардың тыныс алу бұлшық еттері әлсіз, сондықтан оларға арнайы тыныс алу жаттығулары жасалған. Нүктелі уқалау – өз ағзаңа көмектесудің ең қарапайым түрі. Нүктелі уқалау жаттығулары балаларды өз денсаулығына қамқор болуға үйретеді және суық тиіп аурудың алдын алады. (СЛАИД –өзін-өзіуқалау)

1.Екі алақанды қосып, оларды қызғанша ысу.

2. Сілтеуіш саусақтармен мұрын қуысы жанындағы нүктелерді басу.

3. Сол жақ мұрын қуысымен ішке дем аламыз (оң жақ мұрын қуысын сілтеуіш саусақпен жауып тұрамыз), оң жақ мұрын қуысымен демді сыртқа шығармыз (сол жақ мұрын қуысын жауып тұрамыз).

4. Мұрын қуыстарымен ішке дем аламыз, ақырын ауыз арқылы сыртқа дем шығарамыз.

Ата-аналарға арналған кеңес. Тіл кемістігі бар балалардың қолдың ұсақ моторикасын дамыту әдістері мен тәсілдері.

Баланың тілі мектепке дейінгі кезеңде қалыптасады. Бұл кезеңде ағзаның барлық бөліктері және жүйелері қарқынды дамып, баланың қалыпты дене және ой дамуына қажетті қозғалыстағы таным іскерлігі қалыптасады. Соңғы кезде балалар арасында сөйлеу тілінің бұзылуы жиі кездесетін құбылысқа айналып барады.

Сөйлеу тілі бұзылған баланың белсенді қозғалуына жетіспеушіліктер, соның ішінде саусақтың ұсақ моторикаларында ауытқушылықтар байқалады.

Мектепке дейінгі кезеңде қолдың ұсақ моторикасы мен қимыл-қозғалыстарын дамыту жұмыстары маңызды болып табылады. Адамның бас миындағы тілдің моторлы орталықтары жақын орналасқан. Сондықтан ұсақ қол моторикасын дамыта отырып, адамның ішкі ағзасына ықпал етеміз. Баланың сөйлеу тілін жетілдіруде саусақтарды жаттықтыра отырып бас миының жұмыс істеу қабілетіне күшті ықпал етеміз.

Балалардың тіл дамуы саусақтың қозғалуына байланысты, баланың жасына сай болу керек, баланың тіл дамуы жіңішке қол арқылы дамиды. Ұсақ моторикасы баланың дамуына, оқуына өте маңызды.Мектепке дейінгі мекемеде, жазу емес, жазуға дайындықтың маңызы зор. Қол моторикасын арттыруға арналған ойындар мен жаттығулар баланың тілінің дамуына да әсерін тигізеді. Тіл дамыту жұмысы қол арқылы жүру тиіс.

Саусақ жаттығулары қарапайымнан күрделіге қарай ойысады. Егер оларды жинақтасақ: қолға арналған гимнастика, саусақ гимнастикасы, саусақ ойындары мен жаттығулары, массаждар. Саусақ гимнастикасын күн сайын 3-5 минуттан жеке және топпен өткізуге болады. Егер бала қимылдарды өз бетімен орындауға қиналса, онда ол жаттығуды жеке сабаққа қалдырып, пысықтауға болады. Жаттығу нәтижесінде бала саусақ қимылдарын өз бетімен және жеңіл орындайды. Ойын қимылдары әрдайым қызықты да тартымды болуы шарт, баланы мезі қылмауы керек.

Баланың ақыл-ойын, танымдығын саусақтар арқылы дамытуға болатындығын біздің ата-бабаларымыз білген. Қазақтың фольклорында, салт-дәстүрінде бекер саусақ ойындарға көп көңіл бөлінбеген. Кең таралған «Қуыр-қуыр-қуырмаш» - деген санау өлеңі.

Саусақтарын шынықтыру арқылы баланың тек қимылын ғана арттырмай, оның ой қабілеттігін, қиял, ес процестерін де дамытуға болады. Оларды тақпақ, жаңылтпаш, жұмбақтармен бірге жүргізген жағдайда баланың қызығушылығы, сөйлеу процестері дамиды.

Саусақ ойындарын ойнатарда алдымен балаларға үй жануарлар қандай көмектесетіндігі, олар қай жерде тұратындығы туралы айтып беру керек. Содан кейін, үй жануарларды қол арқылы көрсетуге болады.

Кез келген тапсырманы оның қызығушылығын тудыратын ойын түрінде ұсынған дұрыс, және туындайтын жағымды эмоционалдық жағдай жұмыс жасау қабілетінің жақсаруына, психикалық тонусының жоғарулауына әсерін тигізеді. Қолдың ұсақ моторикасын дамытуға арналған әрбір сабақты қолдың білезігі мен саусақтарына өзіндік массаж жасаудың бөлшектерінен бастау керек.

Массаж пассивті гимнастиканың түрі болып табылады. Оның ықпалымен тері рецепторлары мен бұлшық еттерінде бас ми қыртысна жететін импульстер пайда болады.

Өзіндік массаж қолдың білезіктерін босату, сипалаумен басталып, аяқталады:

-қол білезігінің сыртқы жағына өзіндік массаж.

-алақанға өзіндік массаж.

-қол саусақтарына өзіндік массаж.

Бір сабақта 5-6 жаттығу орындалуы қажет. Қолдың ұсақ моторикасын дамыту бойынша жаттығулардың барлық кешенің шартты түрде үш құрылымға бөлуге болады:

1.Саусақтарға гимнастика. Саусақтарға арналған ойындар – бұл саусақтардың көмегі арқылы қандай да бір ұйқастырылған тарихты, тақпақтарды, ертегілерді сахналау. Жаттығулар әртүрлі деңгейде жүргізілуі мүмкін: еліктеуі, сөздік нұсқауы бойынша.
2.Әртүрлі заттарды пайдалану арқылы қолдың білезіктері мен саусақтарына арналған жаттығулар ұсынылады:
-Пирамида, мозаика, матрешка құрастыру.
-Қағазға түйме, жіп,замок әртүрлі ұзындықта жапсыру жұмысы.
-Тиындарды іріктеу.
-Жарманы жинау.
-Сірінкемен жұмыс.
-Қағазбен жұмыс.
-Бау байлау.
-Жуан жіппен түйіншек жасау.
-Құммен, сумен ойнау.
-Саусағына жұқа сымды орау (жүзік немесе орам жасалады)
-Бұрандалы шегені, гайканы бұрау.
-Конструктор, кубиктер ойнау.
-Ауада сурет салу.
-Қолөнері.

Саусақтармен ойнау ата-аналарға балаларын қуантуға, сонымен қатар, сөйлеуі мен ұсақ моторикасын дамытуға мүмкіндік береді. Осындай ойынның нәтижесінде бала әртүрлі сенсорлық әсерлер алады. Мұндай ойындар балалармен, ересектермен мейірімді өзара қарым-қатынасты қалыптастырады.